

แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*
AN APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF GOOD CITIZENSHIP FOR
SCHOOL UNDER OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

จักรพงษ์ วงศ์อ้าย

Chagkrabongse Wongeye

เพ็ญศรี ฉิรินง

Pensri Chirinung

วิพร เกตุแก้ว

Viporn Ketkao

อนันต์ เตียวต้อย

Anan Tiewtoy

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

College of Innovation Management RMUTR, Thailand

E-mail: chagkrabongse@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) เพื่อศึกษาการสร้างแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประยุกต์ใช้โมเดลซีบี (CIPP Model) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คนประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา ด้านพัฒนานักเรียน ด้านการวิจัยและประเมินผล ส่วนเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 61 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 170 คน รวม 231 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายวิธีการพบว่า ค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีใน

* Received 17 December 2020; Revised 18 February 2021; Accepted 19 February 2021

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการประยุกต์ใช้โมเดลซีบีที ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม และ 4) การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การเสริมสร้าง, พลเมืองดี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) analyze the current and desirable conditions for building good citizenship for school under Office of the Basic Education Commission (OBEC) and 2) establish an approach to the development of good citizenship for school under OBEC, by applying the CIPP Model, and using a mixed research method in gathering qualitative data from the analysis of relevant documents. This is in addition to the use of small group discussions consisting of 10 experts, which include, specialists in the field of educational administration development, and student development in terms of research and evaluation. With regard to quantitative information, data were gathered through the use of questionnaires on the sample group, which consisted of 61 school administrators and 170 educational supervisors, totaling 231 people. Data were analyzed through the use of basic statistical methods and content analysis. The results of the study revealed that, 1) when taking into consideration the details of each method, the current and desirable conditions for building good citizenship of schools under OBEC, all of the mean values were found to be at a significant level. 2) The guidelines for developing good citizenship for school under OBEC by applying the CIPP Model which was developed by the researcher consisted of 4 approaches: 1) the management of lessons to develop good citizenship in the learners' development activities in accordance with the core basic education curriculum, 2) the management of lessons to promote good citizenship through additional civic courses in the academia curriculum,

3) organizing lessons to foster good citizenship in accordance to the core basic education curriculum in Social Studies, Religious and Cultural Studies, based on the main essence regarding the duties of citizens, culture and life in society, and
4) the implementation of student development programs to develop good citizenship.

Keywords: Guidelines, Development , Good Citizenship, Office of the Basic Education Commission

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทย มีความเป็นพลเมืองไว้ว่า “...การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญ ได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ...” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย , 2560) ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติในแต่ละยุคสมัยที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างให้คนไทยเป็นพลเมืองที่ดี ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากการศึกษาเรื่องหน้าที่ และความเป็นพลเมืองจะถูกระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติและหลักสูตรแกนกลางฯ แล้ว ยังมียุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553 - 2561 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 เพื่อให้คนไทยยุคใหม่เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มีความตระหนักในพลังของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้สงบ ร่มเย็น มั่นคงโดยเคารพกติกา หลักความเสมอภาค ซึ่งมีอนุกรรมการ กนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี เสนอให้มีการพัฒนาการศึกษาที่สร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ ให้นักเรียนมีทักษะรอบด้านตลอดจนเสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง หล่อหลอม ปลุกฝังค่านิยมความเป็นพลเมืองให้แก่นักเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

พลเมืองไทยหรือนักเรียนก็เป็นรากฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศในอนาคต หากแม่พิมพ์ดี (ครู) ก็จะมีส่วนสำคัญต่อการสั่งสอนและวางรากฐานและเพื่อให้มีการศึกษาที่ดี สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในการปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี

มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติโดยกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับเยาวชนและได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองจะมีพัฒนาการของแนวคิดแตกต่างไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ในสภาพความเป็นจริง ถึงแม้ประเทศไทยจะเคยมี “วิชาหน้าที่พลเมือง” เป็นวิชาเฉพาะในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน แต่ “วิชาหน้าที่พลเมือง” ได้ถูกลดความสำคัญให้เหลือเพียงเป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเท่านั้น และเป็นวิชาที่แทบไม่ได้มีผลอะไรกับการเรียนต่อหรือการเข้ามหาวิทยาลัย ทำให้ผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญและขาดการพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ ไม่สามารถสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีให้กับประเทศไทยได้ อีกทั้งหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความรู้ภาคทฤษฎีและวิธีบรรยายทั้ง ๆ ที่ ความเป็นพลเมือง คือ การเคารพตนเอง เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ และการได้มาซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวต้องจัดการเรียนการสอนแบบคิดวิเคราะห์ ฝึกฝนผ่านกิจกรรมเชิงกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มร่วมกัน และในปัจจุบัน ความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนซึ่งสัมพันธ์กับการสร้างความเป็นพลเมืองดีนั้น เท่าที่ปรากฏในสถานศึกษาเป็นแต่เพียงการเลือกตั้งสภานักเรียน ทั้ง ๆ ที่ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคม ทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้วิชาหน้าที่พลเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างพลเมืองได้อย่างที่คาดหวังไว้ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) นอกจากนี้ พิณสุตา สิริธรรังศรี ได้ศึกษาการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง พบว่า 1) ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มีหลักสูตรการศึกษาด้านความเป็นพลเมืองเป็นการเฉพาะในทุกระดับการศึกษาแต่ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ได้จริงเท่าที่ควร สำหรับต่างประเทศมีการจัดหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยกิจกรรมประชาธิปไตยตามบริบทของประเทศนั้น ๆ 2) ข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเป็นข้อเสนอที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จำนวน 16 ข้อทั้งด้านการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร การผลิตและพัฒนาครูและผู้บริหาร การมีส่วนร่วมขององค์กรที่เกี่ยวข้องการจัดตั้งกองทุนเสริมสร้างความเป็นพลเมืองและการวิจัยและพัฒนา (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็เป็นหน่วยงานที่สำคัญที่ต้องบริหารให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ในฐานะที่มีหน้าที่โดยตรง ด้วยเหตุนี้แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จึงมีความสำคัญโดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาเยาวชนที่จะกลายเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต ให้มีความเป็นพลเมืองเพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง และเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาและครูในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้นักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาสร้างแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยการประยุกต์ใช้โมเดลซีป (CIPP Model)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ศึกษาคือ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 75 คน และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 225 คน รวมทั้งสิ้น 300 คน ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) ดังนี้ แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามภูมิภาค จำนวน 5 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างแบ่งขนาดโรงเรียนในแต่ละภูมิภาคออกเป็น 3 ขนาด ประกอบด้วย ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยเลือกสุ่มผู้บริหารโรงเรียนจากโรงเรียนขนาดต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาค โรงเรียนละ 5 คน ครั้งนี้ และศึกษานิเทศก์ โดยกำหนดจำนวนศึกษานิเทศก์ เขตละ 1 คน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 225 เขต ทั่วประเทศ เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ จากผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 61 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 170 คน รวมเป็น 231 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา ด้านพัฒนานักเรียนด้านการวิจัย และประเมินผล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม เพื่อใช้ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ซึ่งข้อความถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับนิยามศัพท์

เชิงปฏิบัติการ (Item - Objective Congruence: IOC) 2) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และ 3) สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเฉลี่ย 0.980 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และเป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบประเมินร่างแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญในการระดมความคิดเห็น (Focus Group) ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการนำส่งแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการจัดส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์ค่า Priority Needs Index Modified (PNI modified) มาจัดเรียงลำดับตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมาสร้างเป็นแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างและสภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 1) ความถี่ และร้อยละ 2) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม

วิธีการ	สภาพ ปัจจุบัน		สภาพที่ พึงประสงค์		PNI
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	3.44	0.78	4.47	0.74	0.300
1.1 ด้านคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน	3.56	0.71	4.50	0.78	0.264
1.2 ด้านความรู้และทักษะวิชาการ	3.55	0.83	4.46	0.72	0.256
1.3 ด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	3.36	0.82	4.49	0.75	0.336
1.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.56	0.77	4.51	0.69	0.267
1.5 ด้านเศรษฐกิจ	3.18	0.88	4.41	0.80	0.387
2. การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี	3.39	0.82	4.49	0.71	0.323
2.1 ด้านคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน	3.49	0.86	4.54	0.74	0.301
2.2 ด้านความรู้และทักษะวิชาการ	3.46	0.76	4.51	0.69	0.303
2.3 ด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	3.32	0.82	4.46	0.71	0.343
2.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.44	0.82	4.50	0.70	0.308
2.5 ด้านเศรษฐกิจ	3.26	0.83	4.44	0.78	0.362
3. การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	3.46	0.80	4.55	0.65	0.315
3.1 ด้านคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน	3.63	0.79	4.60	0.65	0.267
3.2 ด้านความรู้และทักษะวิชาการ	3.54	0.77	4.55	0.64	0.285
3.3 ด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	3.40	0.82	4.56	0.66	0.341
3.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.48	0.82	4.56	0.66	0.310
3.5 ด้านเศรษฐกิจ	3.26	0.87	4.50	0.69	0.380
4. การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน (เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการโรงเรียนคุณธรรมฯ) เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี	3.63	0.79	4.61	0.61	0.271
4.1 ด้านคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน	3.75	0.79	4.65	0.60	0.240

วิธีการ	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		PNI
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
4.2 ด้านความรู้และทักษะวิชาการ	3.66	0.76	4.63	0.60	0.265
4.3 ด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	3.54	0.80	4.60	0.62	0.299
4.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.64	0.80	4.64	0.61	0.275
4.5 ด้านเศรษฐกิจ	3.55	0.79	4.54	0.68	0.279

ในภาพรวมความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม โดยวิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงจากมากไปน้อยตามค่าของ PNI สรุปได้ดังนี้อันดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ในหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวม ($PNI = 0.323$) เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า มีคุณลักษณะ 2 ด้านที่สูงกว่าค่ากลาง (PNI ตั้งแต่ 0.332 ขึ้นไป) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($PNI = 0.362$) และด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ($PNI = 0.343$) ตามลำดับอันดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวม ($PNI = 0.315$) เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า มีคุณลักษณะ 2 ด้านที่สูงกว่าค่ากลาง (PNI ตั้งแต่ 0.324 ขึ้นไป) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($PNI = 0.380$) และด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ($PNI = 0.341$) ตามลำดับ อันดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 1 การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวม ($PNI = 0.300$) เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า มีคุณลักษณะ 2 ด้านที่สูงกว่าค่ากลาง (PNI ตั้งแต่ 0.322 ขึ้นไป) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($PNI = 0.387$) และด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ($PNI = 0.336$) ตามลำดับ และอันดับที่ 4 คือ วิธีการที่ 4 การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน (เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.) เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวม ($PNI = 0.271$) เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า มีคุณลักษณะ 3 ด้านที่สูงกว่าค่ากลาง (PNI ตั้งแต่ 0.298 ขึ้นไป) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเมือง การปกครองใน

ระบอบประชาธิปไตย (PNI = 0.299) ด้านเศรษฐกิจ (PNI = 0.279) และด้านสังคมและวัฒนธรรม (PNI = 0.275)

ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการประยุกต์ใช้โมเดลชิป (CIPP Model) พบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการดำเนินการ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการดำเนินการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน ใน 4 วิธีการ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี (ประกอบด้วย การดำเนินการ 8 ขั้นตอน) 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย การดำเนินการ 6 ขั้นตอน) 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม (ประกอบด้วย การดำเนินการ 8 ขั้นตอน) 4) การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี (ประกอบด้วย การดำเนินการ 7 ขั้นตอน)

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรมีการดำเนินการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน ใน 4 วิธีการ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี (ประกอบด้วย การดำเนินการ 7 ขั้นตอน) 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ประกอบด้วย การดำเนินการ 5 ขั้นตอน) 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม (ประกอบด้วย การดำเนินการ 6 ขั้นตอน) 4) การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี (ประกอบด้วย การดำเนินการ 9 ขั้นตอน)

สถานศึกษา ควรมีการดำเนินการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน ใน 4 วิธีการ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ประกอบด้วย การดำเนินการ 8 ขั้นตอน) 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชา เพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในหลักสูตรสถานศึกษา (ประกอบด้วย การดำเนินการ 5 ขั้นตอน) 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม (ประกอบด้วย การดำเนินการ 7 ขั้นตอน) 4) การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี (ประกอบด้วย การดำเนินการ 8 ขั้นตอน)

อภิปรายผล

วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าในภาพรวมความ ต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงจาก มากไปน้อยตามค่าของ PNI สรุปได้ดังนี้อันดับที่ 1 คือ วิธีการที่ 2 การจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในหลักสูตรสถานศึกษา ลำดับอันดับที่ 2 คือ วิธีการที่ 3 การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ใน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อันดับที่ 3 คือ วิธีการที่ 1 การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ในสังคม และอันดับที่ 4 คือ วิธีการที่ 4 การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน (เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.) เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี โดยในภาพรวมทั้งหมดมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ขัดแย้งกับข้อมูลของวัชรินทร์ ชาญศิลป์ ที่ระบุว่าผลการวิเคราะห์ SEM พบว่า การกล่อมเกลากิจกรรมจากครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ศาสนา และพรรคการเมืองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เก็บข้อมูลจากนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในเขตที่ 1 และนักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐที่ตั้งอยู่ ในเขตภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ

ภาคเหนือพื้นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรอบแนวคิด ในการวิจัยได้กำหนด ประเด็นในการศึกษาแตกต่างกัน (วัชรินทร์ ชาบุญศิลปะ, 2561)

แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิธีการดำเนินงาน 4 วิธี ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ในรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมืองในหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 4) การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ทั้งนี้เนื่องมาจาก ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน เพราะนักเรียนคือผู้ที่จะต้องเติบโตเป็นอนาคตของชาติ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2557) ได้กำหนดนโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผ่านหลักสูตรและกระบวนการการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และความเป็นพลเมือง และกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้มีการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยมีจุดมุ่งหมาย พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในส่วนของหน่วยงานที่มีส่วนผลักดันในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา และสถานศึกษา พบแนวทางในการดำเนินการดังนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่ามีแนวทางในการดำเนินการ เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน ในประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี โดยเพิ่มเนื้อหาในด้านการเมือง การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยในหลักสูตรสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายการ จัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี มีการจัดทำแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการรู้ และมีการขยายผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนทุกคนต้องเป็นผู้ที่มี คุณลักษณะที่แสดงถึงการมีความสำนึกในความเป็นไทย เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยธำรง รักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีจิตสาธารณะ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สามารถถ่ายทอด

คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมสู่บุคคลอื่นได้ เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัย พานิช ที่พบว่า ลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านการเมือง การปกครองที่สำคัญว่าต้องเป็นผู้ที่รู้ เข้าใจและรับผิดชอบในสิทธิของตน รู้และเข้าใจกฎหมายต่าง ๆ ของบ้านเมือง รักษาความมั่นคงของชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ รู้และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ และหาแนวทางแก้ไขในทางการเมืองการปกครอง รวมถึงตระหนักในคุณค่าการใช้สิทธิเสรีภาพบนพื้นฐานแห่งกฎหมายจริยธรรมและศาสนา (วลัย พานิช, 2542) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลศักดิ์ อุดมโภชน์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์ ที่พบว่า ความเป็นพลเมืองดีคือ การเคารพ และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง การเคารพในสิทธิเสรีภาพ และการยึดมั่นปฏิบัติในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และการยอมรับมติของเสียงข้างมาก (พูลศักดิ์ อุดมโภชน์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2556) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิริณญา หลวงเทพ และคณะ ที่พบว่า การปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม โดยการอยู่ในสังคมนั้นต้องเป็นผู้ที่รู้จักเคารพกฎกติกา รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีน้ำใจ การรับฟังความคิดเห็นจากคนในสังคมด้วยกัน เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และต้องปฏิบัติตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ประเพณี ไม่ทำผิดกฎหมาย (พิริณญา หลวงเทพ และคณะ, 2556) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ ที่พบว่า คุณสมบัติของความเป็นพลเมือง 3 ประการคือ ความเคารพกติกา ความเคารพสิทธิผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อผู้อื่น (ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ, 2556)

สถานศึกษา พบว่ามีแนวทางในการดำเนินการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน ในประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทั้งนี้เนื่องจาก กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงปรารถนา ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ให้สถานศึกษานำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่สำคัญในหลักสูตร การเรียนการสอนในทุกช่วงชั้น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษา สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบ และใช้ศักยภาพที่มีในตนเองอย่างเต็มที่ เลือกตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล และเหมาะสมกับตนเอง และสามารถวางแผนชีวิตและอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ เน้นการสร้างเสริมการสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทาง อารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีเพื่อปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ค้นพบ 4 วิธีการ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี (ประกอบด้วย การดำเนินการ 8 ขั้นตอน) 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ประกอบด้วย การดำเนินการ 6 ขั้นตอน) 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม (ประกอบด้วย การดำเนินการ 8 ขั้นตอน) 4) การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี (ประกอบด้วย การดำเนินการ 7 ขั้นตอน) ที่เกิดขึ้นจากวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลดังกล่าวนี้ไปวางนโยบาย และวางแผนทางในการพัฒนาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับโรงเรียนและสังคมได้เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น ดัง Model ด้านล่าง

ภาพที่ 1 แสดง Model แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัด สพฐ.

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนแนวทางการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ค้นพบ 4 วิธีการ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง มี 8 ขั้นตอน) 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มี 6 ขั้นตอน) 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มี 8 ขั้นตอน) 4) การดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียน เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพล. เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี มี 7 ขั้นตอน 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับโรงเรียน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำองค์ความรู้ใหม่ในการบริหารโครงการโดยการประยุกต์ทฤษฎีทางการบริหาร การศึกษาเข้ากับองค์ความรู้ด้านการบริหารที่สามารถใช้ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ได้อย่างแท้จริง และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอื่น ๆ ของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรศึกษา วิจัยเพิ่มเติมในเชิงลึกเกี่ยวกับทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน หรือระดับการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระดับโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2561). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ใน รายงานผลการวิจัย คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิณสุตา สิริธรรังศรี. (2561). การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง. ในรายงานผลการวิจัย วิทยาลัยครูศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิริณญา หลวงเทพ และคณะ. (2556). การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และการปฏิบัติตนในการเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี . ใน รายงานผลการวิจัย คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พุดศักดิ์ อุดมโภชน และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2556). การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และแนวทางการปฏิบัติ ในความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกีฬาเทศบาลนครนครปฐม จังหวัดนครปฐม รายงานผลการวิจัย คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 14.
- วลัย พานิช. (2542). ความเป็นพลเมืองดีในวิชาสังคมศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา ประมวลบทความการเรียนการสอนและการวิจัยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2561). ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย ในรายงานผลการวิจัย คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2557). รายงานการพัฒนาเครื่องมือวัดและ ประเมินผลการศึกษาด้านหน้าที่และความเป็นพลเมืองโดยเทียบเคียงมาตรฐานสากล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ.